

La pandèmia com a experiència humana

N.M. FARRÉ-BARRIL
HISTORIADORA

A l'edat mitjana, l'epidèmia, la pesta, era considerada una plaga, un autèntic flagell que marcava de manera inesperada i fatal a un gran nombre de persones. Sovint era considerada fruit, no tant d'una transmissió patògena directa entre individus, sinó d'una acció sobrenatural, d'influències astrals, d'aliments infectats o d'aigua pol·luida. Aquell aire corromput per raons climàtiques, però també per emanacions de cadàvers i d'excrements, apareixia com el principal agent de la propagació i de l'esclat col·lectiu del contagi, de la infecció. Aquest model interpretatiu es fixa a partir del relat de la "pesta d'Atenes" de Tucídides, així com de les plagues veterotestamentàries.

L'Europa medieval va estar profundament marcada per dues pandèmies de pesta. La primera associada a l'emperador Justinià (entre el 541 i el 767); la segona és la "gran pesta", més tard denominada genèricament "pesta negra", que apareixerà l'any 1347 i no desapareixerà fins l'any 1722. A tot això afegim, a més, la verola, la disenteria, la tuberculosi òssia i pulmonar, el tifus, la tracoma, la lepra... Ineludiblement, tot plegat va tenir un impacte molt significatiu en els comportaments religiosos, socials i culturals, així com també en la demografia, l'economia, la política i la medicina.

Encara no fa un any, el professor Henderson va publicar un magnífic llibre, *Florence Under Siege*, on estudia la situació d'aquella ciutat durant l'epidèmia de pesta que va patir en el segle XVII. Ens parla, per exemple, de com es van es van extremer les condicions higièniques, de com s'ajudava els més desfavorits o del tractament del dol davant la mort

massiva. Els monestirs i les viles van convertir-se en espais d'aïllament, en llatzerets. El suport de la família, amics i veïns també va ser molt important. Evidentment, van haver-hi dificultats, fruit de la mala situació financera, de la frustració, la criminalitat es va incrementar. En general, la reacció a la pesta es va traduir en una intensificació de la vida ordinària: més neteja, més estigmatització dels pobres, més pregàries. La història és "*testis temporum lux veritatis vita memoriae magistra vitae nuntia vetustatis*", va dir Marc Tuli Ciceró. Som les persones bons alumnes d'aquesta mestra sàvia? Certament, aquesta epidèmia del Covid-19 no és la primera de la història ni, malauradament, tampoc serà l'última. Recuperem incerteses profundes, pors ancestrals i correm el

risc de paralytizar-nos, de caure en la inacció... i ara més que mai és necessària l'acció que neix de la solidaritat, de l'originalitat, de l'adaptació màxima.

Un cop escoltades les veus del passat, podem preguntar-nos sobre el futur. Els temps de crisi són conjuntures d'aprenentatge forçós però la memòria, l'oblit, la ignorància o fins i tot la més grollera manipulació... Quin paper jugaran? Com analitzaran els historiadors i els antropòlegs aquesta pandèmia mundial dins de 100 o 200 anys? Hobbes, en el seu *Leviatan*, ens convidava a reflexionar entorn la llibertat i la seguretat. Algú dirà que la llibertat és bona, però la seguretat és millor quan l'alternativa és un risc constant de mort. Això significarà viure en un futur orwellià?

Fins ara el focus del debat polític sobre el coronavirus ha estat gairebé exclusivament sobre les dimensions de la salut pública d'aquesta

pandèmia, afegint-hi també la crisi econòmica i social que se'n deriva. Però no podem pas negligir tota una altra història de desconcert, patiments i angoixes profundes. Sens dubte que a la llarga serà la ciència i la medicina la que ens salvarà, i potser també les mesures econòmiques que prendran els governs. Però a curt i mitjà termini, més enllà de governs, de medicina i de ciència, el que ens salvarà serà el mateix que va salvar els nostres avantpassats: el seu comportament, la seva consciència i la seva solidaritat. I tant de bo aquestes esdevinguin actituds permanents i no actes heroics ocasionals, perquè com va escriure Albert Camus: "*Le bacille de la peste ne meurt ni ne disparaît jamais*".

Pagesia i gestió de la natura i el medi ambient

JOSEP CARLES VICENTE
RESPONSABLE D'ORGANITZACIÓ, MEDI AMBIENT I MEDI NATURAL D'UP

Entorn al debat sobre la futura Agència Catalana de la Natura, a Unió de Pagesos pensem que el nom no fa la cosa, ni tant sols la forma en què l'administració proposa organitzar la gestió de la natura i el medi ambient. Allò que comptarà, a partir d'ara, és tenir administradors més empàtics i amb actitud d'escoltar. Ara us explicaré per què.

Unió de Pagesos sempre ha defensat que la pagesia, l'activitat agrària i forestal són claus en la gestió de la natura i el medi ambient. I, d'uns anys cap aquí, com a organització més representativa de la pagesia, ens hem trobat menystinguts per la conselleria de Territori i Sostenibilitat. No es pot entendre la sostenibilitat, a casa nostra, sense la pagesia. Però calen canvis en la gestió ambiental perquè el context ha canviat (despoblament i menys actius agraris, més espais naturals protegits, increment de la fauna salvatge, creixement de les infraestructures i més pressió exercida per l'accés de la població al medi natural i als espais agraris).

Nosaltres fa temps que exigim canvis en la gestió de la fauna salvatge per tal de no comprometre la viabilitat econòmica de la ramaderia de muntanya i l'agricultura. Defensem mesures que redueixin danys de la fauna protegida i mesures de compensació efectives i transparents. I hem manifestat al Govern que reconsideri el projecte dels ossos al Pirineu, que no n'alliberi més i n'estableixi una població màxima assumible. Pel que fa la gestió de la fauna cinegètica, en reclamem un control eficaç i, per això, entre altres, defensem que caldria elaborar i mantenir-ne un cens. Insistim que cal una llei de caça pròpia actualitzada als temps i a les noves realitats per

assolir una gestió eficient i deixem enrere la llei preconstitucional que data del 1970, fa cinquanta anys! Nosaltres fa temps que exigim que es compleixi el que està regulat per llei, o sigui, la participació de la pagesia als òrgans rectoros dels espais naturals protegits. Volem que l'administració revisi la designació d'espais agraris com a zones ZEPA que, com sempre hem dit i explicat, el Govern va fer a correuita i amb poc rigor científic.

També hem demanat als successius governs, que sempre han donat excuses de mal pagador, la revisió de la Declaració d'Impacte Ambiental de la zona de regadiu del Segarra-Garrigues, per acabar amb el greuge que s'està fent al territori. Exigim la participació de la pagesia en la comissió de seguiment ambiental del Segarra-Garrigues.

Els plans de gestió dels espais naturals s'han d'elaborar amb la participació del sector agrari i reclamem estudis seriosos abans de designar espais agraris com a zones ZEPA o espais naturals protegits. I, un cop preservat allò que cal preservar, si es produeix un impediment al desenvolupament de l'activitat agrària o ramadera, caldrà establir compensacions d'acord amb la normativa europea.

Reclamem que es consideri la pagesia, d'una vegada per totes, en les polítiques ambientals. Estem parlant d'aplicar el mateix model de governança, que s'aplica en gestió política a tants àmbits urbans, a les polítiques ambientals al territori. La protecció de la natura no ha de ser lesiva per la pagesia, ans al contrari, cal cercar l'aliança entre la pagesia i els governants i que l'adopció de decisions en la matèria sigui inclusiva i participativa. És més, l'activitat de la pagesia a compleix unes funcions ambientals, encara no prou valorades i, en la majoria de casos, no són contraprestades. L'equilibri territorial i el fre al despoblament no són assolibles sense l'activitat de la pagesia al territori. I el desenvolupament sostenible que permeti preservar la natura va lligat a la presència de la pagesia arreu de les nostres contrades, en la seva normal activitat productiva, la qual garanteix la seguretat alimentària que la ciutadania de Catalunya persegueix.